

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๔๖๖ /๒๕๕๗

เรื่อง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีขอให้ตรวจสอบการบำบัดยาเสพติดของวัดไม้เสียบ อำเภอชะอวดจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๙๘/๒๕๕๗ ว่า เมื่อปี ๒๕๕๓ ผู้ร้องได้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดที่วัดไม้เสียบ อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยครอบครัวของผู้ร้องได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวผู้ร้องเข้ารับการบำบัด ผู้ร้องเห็นว่า การบำบัดยาเสพติดของวัดไม้เสียบได้ดำเนินการโดยหน่วยงานเอกชน ผู้ที่เข้ารับการบำบัดมีจำนวน ๓๒๐ คน ซึ่งผู้เข้ารับการบำบัด ร้อยละ ๘๘ ไม่ได้สมัครใจหรือให้ความยินยอมและต้องเสียค่าใช้จ่ายเดือนละ ๕,๐๐๐ บาท การบำบัดใช้วิธีการให้กินยา ซึ่งทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดต้องขบถ่ายทั้งวัน ผู้ร้องอ้างว่า บุคคลที่เข้ารับการบำบัดจะต้องถูกล่ามโซ่ตรวนและถูกกักขังในห้อง ทำให้มีสภาพคล้ายนักโทษ ปัจจุบันผู้ร้องไม่ได้เข้ารับการบำบัดที่วัดไม้เสียบแล้ว และเห็นว่าวิธีการบำบัดยาเสพติดของวัดไม้เสียบเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงร้องเรียนเพื่อขอให้ตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้องและความเห็นของคณะอนุกรรมการด้านสิทธิของผู้สูงอายุ ผู้พิการ บุคคลหลากหลายทางเพศ และการสาธารณสุข แล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้อง บุคคลที่เข้ารับการบำบัดสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดวัดไม้เสียบ “มูลนิธิพระครูประดิษฐวรการ” จะต้องถูกล่ามโซ่ตรวนเป็นเครื่องพันธนาการและทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดอยู่ในสภาพคล้ายกับการกักขัง ขาดอิสระเสรีในการใช้ชีวิตเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนที่รัฐได้ให้การรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงพันธกรณีระหว่างประเทศทางด้านสิทธิมนุษยชนจึงเห็นควรกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหา / ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหการละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เห็นควรกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับกรณีข้อร้องเรียนสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดวัดไม้เสียบ “มูลนิธิพระครูประดิษฐวรการ” โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะผู้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของส่วนราชการในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ดำเนินการแก้ไขปัญหการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน โดยกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานสาธารณสุขอำเภอชะอวด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราช และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขันธังต่อไป

๑) ให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราชและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอชะอวด ตรวจสอบสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดวัดไม้เสียบ “มูลนิธิพระครูประดิษฐวรการ” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการ

บำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่า มีการขออนุญาตการจัดตั้งสถานพยาบาลตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ หรือสถานที่สำหรับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ รวมถึงกำหนดมาตรการห้ามมิให้มีการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้เข้ารับการบำบัดซึ่งไม่อาจกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย การให้ผู้เข้ารับการบำบัดต้องอยู่ในสภาวะถูกจำกัดอิสรภาพและเสรีภาพ สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการบำบัดบำบัดรักษา หรือฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอันถือเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนและเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

๒) ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจัดตั้งสถานพยาบาลหรือสถานที่สำหรับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอย่างถูกต้อง ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขต สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะจันทร์ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ กำกับดูแลและปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ในการบำบัดผู้ติดยาเสพติดของสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดวัดไม้เสียบ “มูลนิธิพระครูประดิษฐวรการ” เพื่อมิให้สถานบำบัดฯ รับผู้ติดยาเสพติดเข้ามาบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพจนเกินขีดความสามารถที่จะดูแลได้ทั้งหมด รวมถึงการใช้อาคารในการบำบัดฟื้นฟูที่มีสภาพแออัดมากเกินไป จนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติด

๓) ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราชตรวจสอบและมีแพทย์เฉพาะทางด้านการบำบัดยาเสพติดเข้าไปกำกับดูแลการบำบัดยาเสพติดการตรวจสุขภาพประจำเดือน รวมถึงผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดที่มีอาการทางจิตประสาทหรือมีความผิดปกติทางจิต ให้ได้รับการบำบัดรักษาเป็นไปตามหลักทางการแพทย์อย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการได้รับสิทธิบริการทางสาธารณสุขที่เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้มีอาการทางจิตประสาทหรือมีความผิดปกติทางจิต ที่เข้ารับการบำบัดผู้ติดยาเสพติดวัดไม้เสียบ “มูลนิธิพระครูประดิษฐวรการ” ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑

๔) เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็ก เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าไปตรวจสอบและดูแลผู้เข้ารับการบำบัดในสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดของวัดไม้เสียบ “มูลนิธิพระครูประดิษฐวรการ” ที่มีอายุยังอยู่เกณฑ์ที่เป็นเด็ก ให้มีการคัดแยกระดับอายุเบื้องต้น เพื่อให้เด็กได้รับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสม และได้รับการปกป้องและคุ้มครองให้เป็นไปตามกฎหมายและกลไกการคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงสาธารณสุข ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ดังนี้

๑) เห็นควรให้มีการตรวจสอบการดำเนินการของสถานพยาบาล/สถานฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดที่เป็นของเอกชนที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือมีลักษณะเดียวกันกับสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดวัดไม้เสียบแต่ยังไม่ได้ดำเนินการขอจัดตั้งให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ที่อาจเข้าข่ายเป็นสถานพยาบาลตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ หรือสถานที่สำหรับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อให้การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นไปตามหลักวิชาการมาตรฐานการบำบัดฟื้นฟูและเป็นการป้องกันปัญหาการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนต่อผู้เข้ารับการบำบัด

๒) เห็นควรจัดให้มีหลักเกณฑ์เงื่อนไขการจัดตั้งสถานพยาบาล/สถานฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดที่เป็นของเอกชนด้วยความสมัครใจและสามารถรองรับค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการบำบัดได้ และส่งเสริมการเข้ารับการบำบัดของผู้ติดยาเสพติดด้วยความสมัครใจแบบมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน โดยให้มีการคัดกรอง ประเมินผล วิธีการบำบัดฟื้นฟูที่เป็นไปตามหลักวิชาการ การวางแผนงานในการรักษาผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติด การดูแลสุขภาพอนามัย สถานที่บำบัดพักฟื้น วิธีการป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปใช้ยาเสพติด การให้คำปรึกษาแนะนำครอบครัวผู้ติดยาเสพติด รวมไปถึงการติดตามผลผู้เข้ารับการบำบัดเมื่อออกจากสถานบำบัดไปสู่สังคมแล้ว ให้สอดคล้องกับกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้เข้ารับบำบัดรักษา ยาเสพติดและตระหนักต่อสิทธิเสรีภาพและพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ

๓) โดยที่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ มุ่งเน้นในระบบบังคับรักษานำบุคคลผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ เสพ เสพและครอบครอง เสพ ครอบครอง และจำหน่าย เสพและจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ อย่างไรก็ตามยังมีบุคคลที่ติดยาเสพติดและครอบครัวต้องการส่งให้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยไม่ประสงค์ให้ผู้อื่นรับรู้ว่าคนในครอบครัว มีประวัติเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือมีชื่อปรากฏในฐานข้อมูลของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานด้านยาเสพติดไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ถือเป็นสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวในเกียรติยศชื่อเสียงของบุคคลและสมาชิกในครอบครัว จึงเห็นสมควรให้มีการทบทวนเพิ่มเติม หรือปรับปรุง บทบัญญัติของกฎหมายให้เปิดโอกาสหรือเพิ่มช่องทางให้บุคคลที่สมัครใจเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพและการบำบัดรักษาโดยสมัครใจ สามารถใช้กระบวนการรักษาในสถานที่หรือศูนย์บำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดที่หน่วยงานรัฐหรือเอกชนจัดตั้งขึ้นที่เป็นมาตรฐาน โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนการเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือถูกดำเนินคดีเสียก่อนเพื่อเป็นการปกป้องและคุ้มครองสิทธิให้ได้รับการคุ้มครองในการปกปิดข้อมูลการเข้ารับการบำบัดรักษาไว้เฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลประวัติการรักษาพยาบาล และสิทธิของสมาชิกที่อยู่ในครอบครัว